

Студент 6 курсу  
факультету обліку і аудиту ХНЕУ

## **ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ АНАЛІЗУ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ СТІЙКОСТІ БАНКУ**

*Анотація. Розглянуто теоретичні аспекти аналізу фінансово-економічної стійкості, що включає основні поняття, які визначають фінансово-економічну стійкість, фактори, що впливають на неї, і показники, які дозволяють оцінити її рівень.*

*Аннотация. Рассмотрены теоретические аспекты анализа финансово-экономической устойчивости, что включает основные понятия, определяющие финансово-экономическую устойчивость, факторы, влияющие на нее, и показатели, позволяющие оценить ее уровень.*

*Annotation. The article deals with theoretical aspects of the analysis of financial and economic stability, which includes the basic concepts that define the financial and economic stability, the factors influencing it, and indicators to assess its level.*

*Ключові слова: фінансово-економічна стійкість банку, фактори фінансово-економічної стійкості, показники.*

Зміни останніх років в економіці змусили кардинально переглянути старі підходи до аналізу діяльності банків. Якщо раніше їх робота як складових державної системи грошового обігу оцінювалась переважно з погляду виконання заданих нормативно-планових показників, то тепер на перше місце вийшли загально визнані у світі параметри, що характеризують економічний стан банку і динаміку його розвитку, однак вітчизняний досвід такого аналізу залишається досить скромним, а наукових підходів з цієї тематики практично немає [1].

Питанням дослідження даної теми присвячено безліч робіт. Матеріал, викладений у навчальній літературі, носить загальний характер, а в численних монографіях з даної тематики розглянуті більш вузькі питання проблеми економічної стійкості банку. Загальнотеоретичну основу вивчення природи економічної стабільності відображено у працях таких відомих закордонних і вітчизняних учених, як Міллера Р. І, Роуза П. та ін.[2; 3]. Різні аспекти проблеми забезпечення економічної стійкості і стійкого розвитку банківських установ знайшли відображення в працях вітчизняних учених. Серед них можна виділити роботи Васюренка О. В., Волохатої К. О., Набока Р., Кочеткова В. М. та ін. [1; 2; 4].

Головною метою дослідження є теоретичне обґрунтування змісту фінансової стійкості банку, виявлення зовнішніх і внутрішніх факторів впливу на її загальний рівень, а також узагальнення інформаційного забезпечення до її оцінки.

У сучасних умовах одними з головних завдань розвитку економіки є підвищення ефективності банківської діяльності, а також заняття стійких позицій банківськими установами на внутрішньому і міжнародному ринках. Розглядаючи поширені в сучасній економічній літературі підходи до питання фінансової стійкості, можна виділити такі напрями:

фінансова стійкість – це ліквідність і платоспроможність;

фінансова стійкість як своєрідне перевищення доходів над витратами;

фінансова стійкість – стан фінансів суб'єкта фінансово-господарської діяльності, що характеризується певним набором показників.

Поняття стійкості ґрунтується на стабільності стану, сталості якихось параметрів. У широкому розумінні стійкість означає спроможність певної системи виконати свої функції попри вплив зовнішніх факторів. Межі поняття "фінансова стійкість комерційного банку" об'єктивно зумовлені середовищем його вжитку: комерційний банк – це система трансформації ресурсів і ризиків. Його складові, як уточнено в роботі Васюренка О. В., Волохатої К. О. [1], мають діяти скоординовано і синхронно, спрямовано на ефективне виконання установою своїх функцій та вирішення завдань банку.

Кочетков В. М. [4] зазначає, що фінансова стійкість банку – інтегральна категорія, яка має визначатися як кількісними, так і якісними показниками. Тому фінансову стійкість банку слід визначити як спроможність банку виконувати свої функції в ринковому середовищі з мінімальним ризиком і максимальною ефективністю, попри вплив ендогенних та екзогенних факторів.

Багато джерел надають різні класифікації факторів як зовнішніх, так і внутрішніх, що впливають на фінансову стійкість банку, але окремо немає загальної картини для повного розуміння їх впливу. Тому наведена класифікація факторів (рисунок) є поєднанням та угрупованням їх в єдину класифікаційну схему.

Під впливом внутрішніх і зовнішніх факторів фінансовий стан банку постійно змінюється, тому ні саму банківська установа, ні учасників ринку не задовольняють дискретні звітні дані про фінансовий стан банку. Їм необхідно знати і якісну характеристику фінансового стану, тобто наскільки він стійкий у часі, як довго може зберігатися під впливом внутрішніх і зовнішніх факторів, і які попереджувальні заходи необхідно почати для збереження цього нормального стану або для виходу з передкризового або кризового стану.

Найбільший вплив на стійкість банків надають саме зовнішні фактори, задаючи характер та параметри їх діяльності, що не залежать від самих банків. При цьому комерційні банки не повинні ігнорувати вплив внутрішньобанківських факторів, постійно підвищуючи їх якість і тим самим зі свого боку впливаючи на стійкість банку. З огляду на безліч факторів впливу, система оцінки фінансової стійкості банку має бути теж розвинутою та враховувати їх вплив.

Оцінка фінансової стійкості банку базується на аналізі його балансу та звіту про прибутки та збитки, метою якої є його виявлення реальних фінансових можливостей банку.

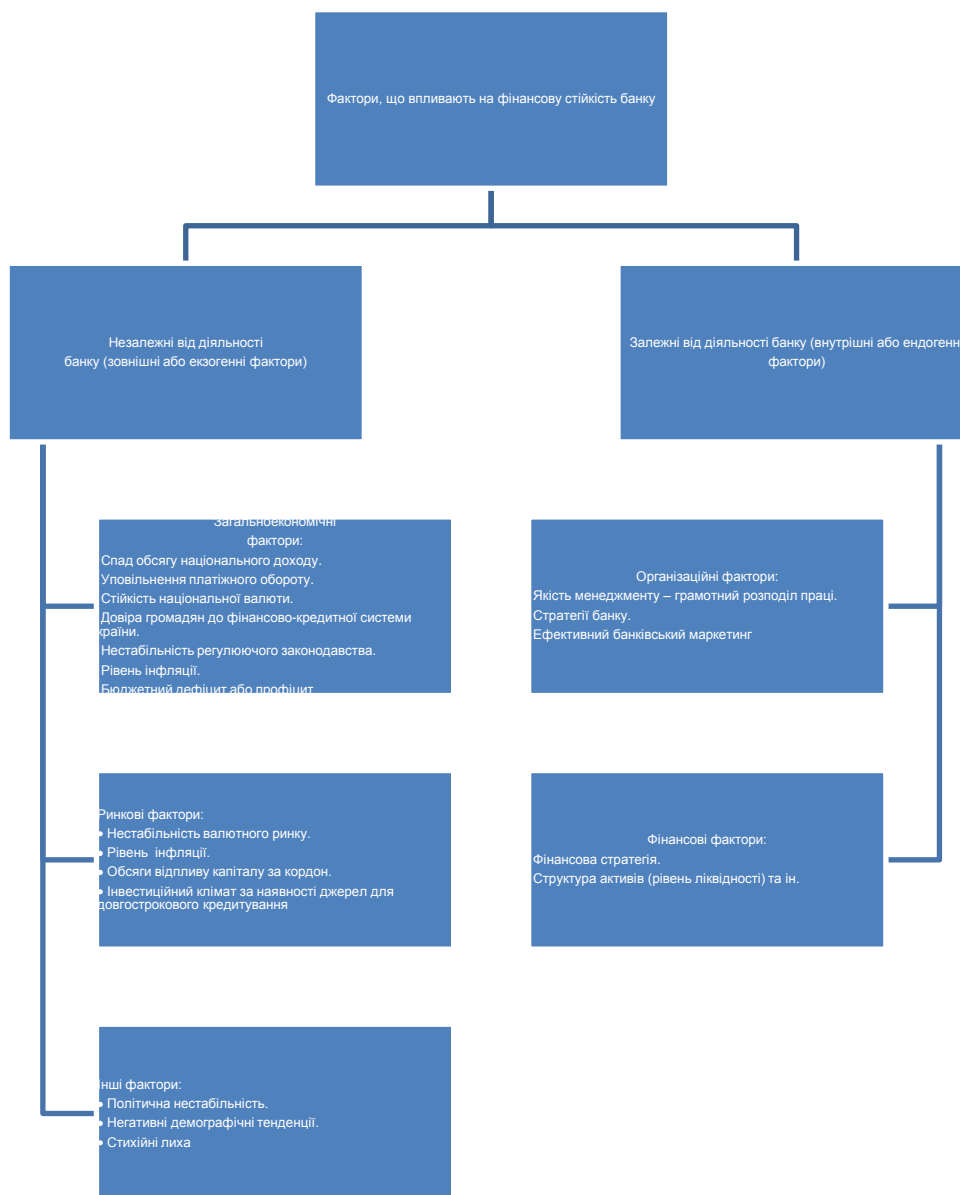


Рис. Класифікація факторів, що впливають на фінансову стійкість банку

Більшість показників фінансової стійкості банку базується на визначенні достатності капіталу для покриття банківських ризиків та на оцінці структури капіталу, яка визначає якісний склад балансового капіталу. Усі показники фінансової стійкості можна розділити на кілька груп:

1. Показники, що базуються на структурі та достатності капіталу банку (коефіцієнти незалежності, фінансового важеля, співвідношення власного капіталу та активів, достатності основного капіталу (капіталу 1-го рівня) або норматив адекватності основного капіталу, платоспроможності (норматив адекватності регулятивного капіталу), маневрування, захищеності дохідних активів, концентрації власного капіталу, мультиплікатор капіталу, захищеності власного капіталу).

2. Показники, що базуються на структурі залучених та запозичених коштів (коефіцієнти розвитку клієнтської бази, залежності ресурсної бази, співвідношення капіталу та строкових депозитів).

3. Показники, що базуються на якості активів банку (частка прострочених кредитів у кредитному портфелі, частка пролонгованих кредитів у кредитному портфелі, частка проблемних кредитів у чистих активах, покриття проблемної заборгованості власним капіталом, коефіцієнт покриття проблемних кредитів створеними резервами).

4. Показники, що характеризують динаміку (поведінку) окремих складових активу та пасиву (коефіцієнти приросту активів, приросту капіталу, приросту позик, приросту депозитів).

Методика розрахунку наведених показників достатньо висвітлена в сучасній літературі з економічного аналізу [4 – 6].

Таким чином, можна зробити висновки, що фінансова стійкість є однією з найважливіших характеристик діяльності банку в умовах ринкової економіки. Якщо банківська установа є фінансово стійкою, то вона має перевагу перед іншими банками. Чим вища стійкість банку, тим більше він незалежний від несподіваної зміни ринкової кон'юнктури і, отже, тим менше ризик виявитися на краю банкрутства. Стійкість комерційного банку становить складну загальноекономічну категорію, яка працює тільки в умовах дотримання всіх правил і вимагає постійного спостереження з боку банків. Тому важливою умовою існування будь-якого банку є необхідність оцінки його фінансової стабільності з урахуванням всіх перерахованих факторів.

*Наук. керівн. Москаленко Н. О.*

---

**Література:** 1. Кочетков В. М. Організація управління фінансовою стійкістю банку в ринкових умовах : монографія / В. М. Кочетков. – К. : Вид. Європ. ун-ту, 2003. – 300 с. 2. Набок Р. Аспекти, що можуть призвести до виникнення проблемного банку / Р. Набок // Вісник НБУ. – 2007. – № 8. – С. 46–50. 3. Тарханова Е. А. Факторы устойчивого функционирования коммерческих банков [Электронный ресурс] / Е. А. Тарханова. – Режим доступа : <http://bankdata.ru/modules/Articles/article.php?storyid=115&storypage=9>. 4. Міллер Р. І. Фінансова стійкість комерційного банку та шляхи її зміцнення / Р. І. Міллер. – К. : Наук. думка, 2001. – 159 с. 5. Васюренко О. В. Економічний аналіз діяльності комерційних банків : навч. посібн. / О. В. Васюренко, К. О. Волохата. – К. : Вид. "Знання", 2006. – 463 с. 6. Роуз П. Банковский менеджмент / П. Роуз. – М. : Дело ЛТД, 2000. – 768 с. 7. Про банки і банківську діяльність : Закон України від 7.12.2000 р. № 2121-III // Урядовий кур'єр. – 2001. – № 8. 8. Методика розрахунку економічних нормативів регулювання діяльності банків в Україні (до Інструкції № 368), схвалена Постановою Правління НБУ від 28.11.2001 р. за № 489 [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://www.rada.gov.ua>.